



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 421/2023-43

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **Farma Beckov, družstvo**, Beckov, IČO 31 431 607, zastúpeného JUDr. Lenkou Príkazskou, usadenou euroadvokátkou, Májová 1319, Čadca, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4Obdo/7/2023 z 26. apríla 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4Obdo/7/2023 z 26. apríla 2023 **b o l i p o r u š e n é** základné práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4Obdo/7/2023 z 26. apríla 2023 **z r u š u j e a v e c m u v r a c i a** na ďalšie konanie.
3. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**
4. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **796,28 eur** a zaplatiť ich jeho právnej zástupkyňi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 1. augusta 2023 domáha vyslovenia porušenia základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny, vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy a čl. 11 listiny a práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozhodnutím najvyššieho súdu o jeho dovolaní v civilnom spore, ktoré žiada zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

II.

2. Žalovaný sťažovateľ bol rozsudkom okresného súdu zaviazaný zaplatiť žalobcovi 17 400,28 eur s príslušenstvom. Proti tomu podal odvolanie bez uvedenia odvolacích dôvodov a odvolacieho návrhu. Krajský súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením odvolanie sťažovateľa podľa § 386 písm. d) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) odmietol, keďže sťažovateľ odvolacie dôvody doplnil až po uplynutí lehoty na podanie odvolania. Podľa krajského súdu absencia odvolacích dôvodov v odvolaní je odstrániteľná vada, no len do uplynutia lehoty na podanie odvolania. Po jej uplynutí je neodstrániteľná, keďže doplniť odvolacie dôvody možno podľa § 365 ods. 3 CSP len do uplynutia lehoty na podanie odvolania. Ak by bol pripustený výklad pripúšťajúci podanie odvolania bez uvedenia dôvodov a možnosť ich doplnenia do rozhodnutia odvolacieho súdu, no po uplynutí lehoty na podanie odvolania, bol by popretý účel § 365 ods. 3 a § 373 ods. 1 CSP. To by viedlo k neobmedzenej lehote na zdôvodnenie odvolania.

3. Proti uzneseniu krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie z dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP, čo odôvodnil rozporom jeho právneho názoru s právnymi názormi v uzneseniach najvyššieho súdu č. k. 6Cdo/175/2017 a č. k. 6Cdo/119/2018, podľa ktorých absencia odvolacích dôvodov je vada, na ktorej odstránenie sa nevyzýva, no možno ju odstrániť doplnením odvolacích dôvodov aj po uplynutí lehoty na podanie odvolania a lehota podľa § 365 ods. 3 CSP sa vzťahuje len na zmenu a dopĺňovanie už uvedených odvolacích dôvodov. Ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením najvyšší súd dovolanie sťažovateľa podľa § 447 písm. c) CSP odmietol ako neprípustné. Stotožnil sa so záverom krajského súdu a jeho argumentáciu doplnil. K argumentácii rozhodnutiami najvyššieho súdu č. k. 6Cdo/175/2017 a č. k. 6Cdo/119/2018 poukázal na iné svoje rozhodnutia. Uviedol, že v rozhodnutí č. k. 6Cdo/175/2017 bola nesprávne prenesená prax podľa už neúčinného Občianskeho súdneho poriadku a navyše v tomto rozhodnutí bola zohľadnená osobitá okolnosť podania odvolania stranou zastúpenou hospitalizovaným advokátom.

III.

4. Namietané porušenie ústavných práv sťažovateľ vidí v nesprávnosti právneho názoru najvyššieho súdu. Za správny považuje názor, podľa ktorého pokiaľ v čase rozhodovania odvolacieho súdu už boli odvolacie dôvody, hoc aj po uplynutí lehoty na podanie odvolania doplnené, nemožno odvolanie podľa § 386 písm. d) CSP odmietnuť a má sa pristúpiť k vecnému prieskumu odvolacích dôvodov. Okrem toho porušenie ústavných práv vidí v tom, že najvyšší súd sa odklonil od svojich predchádzajúcich rozhodnutí č. k. 6Cdo/175/2017 a č. k. 6Cdo/119/2018 bez toho, aby podľa § 48 ods. 1 CSP vec postúpil veľkému senátu, a tento postup vo vzťahu k rozhodnutiu č. k. 6Cdo/175/2017 odôvodnil nesprávne a vôbec sa nevyjadril k rozhodnutiu č. k. 6Cdo/119/2018.

5. Najvyšší súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že v rozhodnutí odôvodnil odmietnutie dovolania, keď vyjadril nesúhlas s argumentáciou sťažovateľa postavenou na jeho skorších rozhodnutiach. Nesúhlasí s tvrdením, že sa vôbec nevyjadril k rozhodnutiu č. k. 6Cdo/119/2018, keďže naň poukázal. Dôvody vo vzťahu k rozhodnutiu č. k. 6Cdo/175/2017 sa logicky vzťahujú

aj na rozhodnutie č. k. 6Cdo/119/2018. Najvyšší súd sa nestotožnil ani s tvrdením sťažovateľa o nutnosti postúpenia veci veľkému senátu podľa § 48 ods. 1 CSP, keďže dôvody dostatočne vysvetlil poukazom na neskoršie rozhodnutia, a to, že sťažovateľom označené rozhodnutia reflektovali právnu úpravu Občianskeho súdneho poriadku. Najvyšší súd upozornil, že jeho judikatúra sa vyvíja a aj pri nezmenenej právnej úprave nie je vylúčené, aby bola menená a dopĺňovaná o nové závery.

6. Sťažovateľ k vyjadreniu najvyššieho súdu uviedol, že odstránenie väd podania je potrebné odlišovať od zmeny a doplnenia dôvodov odvolania. V jeho prípade šlo o odstránenie väd. Podľa sťažovateľa preto nešlo o nerešpektovanie právnej úpravy, ale o jeho legitímny postup. Sťažovateľ trvá na tom, že nerešpektovanie predchádzajúcej judikatúry najvyššieho súdu nebolo legitímne. Podľa sťažovateľa § 48 ods. 1 CSP najvyššiemu súdu nedáva možnosť voľnej úvahy v prípade, že jeho senát chce zmeniť vlastnú judikatúru. V jeho veci nešlo o doplnenie nových interpretačných záverov, ale o vedomé odchylenie sa od opakovane vysloveného právneho názoru.

7. Žalobca, v konaní o ústavnej sťažnosti zúčastnená osoba, uviedol, že rozhodnutie najvyššieho súdu je správne. Postup advokátky sťažovateľa pri podávaní odvolania bol neakceptovateľný. Podľa žalobcu najvyšší súd posudzoval právny a skutkový stav, ktorý nebol totožný so stavom veci posudzovaným v judikátoch najvyššieho súdu, ktoré dospeli k odlišnému názoru.

IV.

8. Porušenie povinnosti predložiť vec veľkému senátu podľa § 48 ods. 1 CSP nie je iba porušením tohto zákonného ustanovenia, ale vzhľadom na základné právo na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy aj pochybením, ktoré má ústavnoprávny rozmer. Z ústavného príkazu, že nikoho nemožno odňať zákonnému sudcovi, vyplýva, že nerešpektovanie zákona, v akom zložení má byť vec rozhodnutá, predstavuje v dôsledkoch porušenie čl. 48 ods. 1 ústavy (II. ÚS 332/2018). Konštruovanie mechanizmu veľkého senátu nie je bezdôvodné, naopak, dôvodov, pre ktoré zákon ukladá zjednocovanie veľkému senátu, je viacero. Podstatnou vlastnosťou veľkého senátu je jeho zloženie z väčšieho počtu sudcov z viacerých senátov súdu. Veľký senát tak môže pri rozhodovaní zúročiť názory a znalosti viacerých sudcov a zároveň zastúpením väčšieho počtu sudcov reprezentuje názor väčšej časti súdu, než je len jeden „obyčajný“ trojčlenný či päťčlenný senát. V dôsledku toho rozhodnutia veľkého senátu zabezpečujú určitú kontinuitu a stabilitu v rozhodovaní celého súdu. Druhou, nepochybne nie menej významnou vlastnosťou veľkého senátu, je väčšia transparentnosť zmien v judikatúre. No a napokon rozhodovanie vo veľkom senáte prináša do procesu zjednocovania väčšiu mieru diskusie o právnom probléme, ako to vyplýva z § 48 ods. 1 poslednej vety a ods. 4 Civilného sporového poriadku (III. ÚS 46/2020).

9. Aj podľa najvyššieho súdu je jeho senát povinný postúpiť vec veľkému senátu podľa § 48 ods. 1 CSP nielen v situácii, ak sa chce odkloniť od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí iného senátu, ale aj v situácii, keď pri rozhodovaní o určitej otázke existuje rozdielna rozhodovacia prax najvyššieho súdu. Úlohou veľkého senátu je nielen rozhodovať v prípade odklonu od skoršej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, ale predovšetkým zjednocovanie judikatúry samotného najvyššieho súdu (uznesenie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu č. k. 1VOBdo/1/2020).

10. Procesné okolnosti vo veci sp. zn. 6Cdo/119/2018 a vo veci sťažovateľa sú identické. V oboch veciach bolo proti rozhodnutiu okresného súdu podané stranou zastúpenou advokátom odvolanie s odkazom, že jeho zdôvodnenie bude neskôr doplnené, no k tomu nedošlo do uplynutia lehoty na podanie odvolania. V oboch prípadoch to viedlo k odmietnutiu odvolaní krajským súdom. Vo veci sp. zn. 6Cdo/119/2018 však najvyšší súd rozhodnutie krajského súdu zrušil, keď dospel k záveru, že odmietnutím odvolania došlo k naplneniu vady podľa § 420 písm. f) CSP. Naopak, vo veci sťažovateľa najvyšší súd dospel k opačnému záveru a dovolanie sťažovateľa odmietol. Len mierne odlišná bola situácia vo veci sp. zn. 6Cdo/175/2017, v ktorej bola zohľadnená osobitá okolnosť podania odvolania stranou zastúpenou hospitalizovaným advokátom.

11. Najvyšší súd v odôvodnení namietaného rozhodnutia odmietol argumentáciu sťažovateľa opierajúcu sa o rozhodnutia č. k. 6Cdo/175/2017 a č. k. 6Cdo/119/2018 a poukázal na iné rozhodnutia (2Cdo/64/2019 a 4Cdo/39/2021). Najvyšší súd vo svojom odôvodnení vôbec nereflektoval možnosť predloženia veci veľkému senátu. Zjavne však bol v situácii, ktorú predpokladá § 48 ods. 1 CSP, keď bol argumentáciou dovolateľa konfrontovaný s právnym názorom jeho iného senátu a sám dospel k odlišnému právnemu názoru, ktorého podstatou bolo to, že absencia odvolacích dôvodov je neodstrániteľnou vadou, ktorú treba sankcionovať odmietnutím odvolania. Už toto zistenie malo viesť k postúpeniu veci veľkému senátu. Rovnako je zrejmé, že najvyšší súd sa tomuto postupu mienil vyhnúť, keď zvýraznil odlišné procesné okolnosti. Tento prístup však najvyšší súd vyjadril len vo vzťahu k rozhodnutiu č. k. 6Cdo/175/2017, kde bola zvýraznená okolnosť hospitalizácie advokáta. Vo vzťahu k rozhodnutiu č. k. 6Cdo/119/2018 však identifikácia takéhoto rozlišovacieho prvku celkom absentovala.

12. Snaha o vyhnutie sa rozhodovaniu veľkého senátu je zrejmá aj s odkazov odôvodnenia na iné rozhodnutia najvyššieho súdu, ktorých závery sú konformné s názorom najvyššieho súdu vo veci sťažovateľa. Aj keď z hľadiska procesnej efektivity možno rozumieť snahe najvyššieho súdu vyhnúť sa postúpeniu veci veľkému senátu jednak argumentáciou, ktorá sa snaží odlíšiť vec sťažovateľa od skorších rozhodnutí, a na strane druhej zvýraznením iných právnych názorov, ako tých, ktorými v dovolaní argumentoval sťažovateľ, v okolnostiach veci sťažovateľa takýto prístup nemožno považovať za súladný s § 48 ods. 1 CSP. Jednak procesné okolnosti veci sťažovateľa a veci sp. zn. 6Cdo/119/2018 sú zhodné. Na strane druhej z § 48 ods. 1 CSP nevyplýva možnosť prekonania právneho názoru vyjadreného vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu skupinou iných jeho rozhodnutí, v ktorých je formulovaný iný právny názor. V takejto situácii je stále naplnený predpoklad, ktorého podstatou je potreba či snaha odlišenia sa od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v inom rozhodnutí najvyššieho súdu.

13. Vo veci sťažovateľa bol najvyšší súd konfrontovaný s právnymi názormi jeho predchádzajúcich rozhodnutí, ktoré svedčali dôvodnosti dovolacej argumentácie sťažovateľa, no od ktorých sa v namietanom uznesení mienil a aj sa odchýlil. Preto boli zjavne prítomné dôvody, aby senát najvyššieho súdu rozhodujúci vo veci sťažovateľa postupoval podľa § 48 ods. 1 CSP a vec postúpil veľkému senátu. Keďže tak nepostupoval, dopustil sa zjavného právneho omylu pri výklade noriem upravujúcich dovolanie, čo viedlo k porušeniu nielen ústavných práv sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru), ale aj základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny, keďže v jeho veci najvyšší súd rozhodoval v inom ako zákonom predpokladanom zložení.

Preto bolo ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 2 ústavy z týchto dôvodov vyhovené s tým, že uznesenie najvyššieho súdu sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

14. Nebol dôvod vyhovieť námietke porušenia ústavných práv podľa čl. 20 ústavy, čl. 11 listiny a čl. 1 dodatkového protokolu. V namietanom rozhodnutí najvyššieho súdu a jemu predchádzajúcom rozhodnutí krajského súdu sa riešila výlučne procesná otázka náležitostí odvolania, ktorá je prostá akejkol'vek priamej súvislosti s týmito ústavnými právami sťažovateľa.

15. Na okraj treba pripomenúť, že úlohou ústavného súdu pri rozhodnutí o ústavnej sťažnosti sťažovateľa nebolo rozhodnúť, ktorý z právnych názorov najvyššieho súdu na tzv. blanketové odvolanie je správny. Podstatou tohto rozhodnutia je záver, že najvyšší súd v prípade rozchádzajúcej sa judikatúry musí postupovať zákonom (§ 48 ods. 1 CSP) predpokladaným spôsobom. Nielen preto, že to zákon ustanovuje, no predovšetkým preto, aby vo svojom ďalšom rozhodovaní obdobných vecí nebol zaťažovaný zvyškami svojej vlastnej a možno nesprávnej judikatúry, ktorá sa týka základných otázok stále nedávno rekodifikovaného procesného kódexu. Pokiaľ k tomu nedôjde, hrozí, že nielen najvyšší a ústavný súd, ale aj zvyšok justície, no predovšetkým strany sporov, adresáti ústavných práv, budú zaťažovaní rozpornosťou judikatúry najvyššieho súdu. Je nielen vhodné, ale aj z pohľadu základných práv, ktorých prvkom je právna istota, nevyhnutné, vzájomne rozporuplné rozhodnutia rôznych senátov najvyššieho súdu zjednocovať. Dať tak zadosť nielen roli veľkého senátu, ale aj predvídateľnosti podústavného práva ako prvku ústavných práv občanov.

V.

16. Zistené porušenie základných práv sťažovateľa odôvodňuje to, aby mu najvyšší súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov úplne nahradil trovy konania, ktoré mu vznikli zastúpením advokátkou. Výška náhrady 796,28 eur bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina priemernej mzdy za predchádzajúci polrok (§ 1 ods. 3 v spojení s § 11 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľ má nárok na náhradu za tri úkony právnej služby v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti a vyjadrenie 3 x 208,67 eur), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (3 x 12,52 eur) predstavuje 663,57 eur, k čomu treba podľa § 18 ods. 3 vyhlášky pripočítať daň z pridanej hodnoty 132,71 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. novembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu